

BOKMÄSSAN2016: Patrick Cockburn: "Kriget i Syrien göder sig självt"

Det stora kriget i Syrien och Irak kan vara svårt att förstå, både vart det bär hän idag och var det har sina rötter. En som har det lättare än andra är journalisten Patrick Cockburn, som rapporterat från Mellanöstern de senaste 40 åren. Amnesty Press mötte honom på Bokmässan för en historiektion och dystra framtidsutsikter.

REPORTAGE (/ARTIKLAR/REPORTAGE/) | 2016-10-03

AV: JOAKIM MEDIN



Patrick Cockburn med sin svenske förläggare Henrik Celanders (till vänster). Foto: Joakim Medin

Få journalister kan göra anspråk på att ha rapporterat från händelsernas centrum överallt i Mellanöstern, under flera decennier. Ännu färre vågar nog påstå att de helt förstår den politiska utvecklingen, på alla platser. Den irländske journalisten Patrick Cockburn räknar sig inte heller själv nödvändigtvis till denna lilla skara – även om han skrivit från området längre än han kan minnas:

– Jag tror det var 1977 som jag besökte Irak för första gången, kort efter det även Syrien. Patrick Cockburn, som arbetar för The Independent (<http://www.independent.co.uk/author/patrick-cockburn>), betraktas som en stor auktoritet i tolkningen av Mellanösterns utveckling.

Hans senaste bok "Jihadisternas återkomst" om IS expansion har kommit ut på svenska på Celanders förlag. Amnesty Press mötte Patrick Cockburn, när han kom till Bokmässan för att tala om det stora kriget som nu utkämpas i flera länder i Mellanöstern.

Måndagen den 19 september kollapsade det senaste, veckolånga försöket till vapenvila i delar av Syrien, mellan president Bashar al-Assads regim och vissa av oppositionsstyrkorna på marken. Vapenvilan hamnade i gungning efter bara några dagar, där amerikanskt eller australiensiskt flyg (<https://www.theguardian.com/australia->

[news/2016/sep/19/malcolm-turnbull-says-australia-bombed-syrian-troops-by-mistake](https://www.svd.se/news/2016/sep/19/malcolm-turnbull-says-australia-bombed-syrian-troops-by-mistake) bombade utanför staden Deir Ezzor i östra Syrien och dödade ett sextiotal syriska regeringssoldater som där strider mot IS som kontrollerar större delen av staden.

Efter bara sju dagar föll vapenvilan helt sönder och både en humanitär hjälpkonvoj från Röda halvmånen och sjukvårdsanläggningar bombades i västra Syrien. Antagligen av syriskt eller ryskt flyg, även om ingen tagit på sig ansvar. Men var detta medvetna attacker, eller misstag?

– Jag tror inte att någon av dessa flygbombningar varit helt avsiktliga. Folk verkar tro att bombing blivit en krigsföring med väldig precision, men så är det inte. Många brukar också glömma bort att även västvärlden legat bakom attacker mot civila mål. Sjukhuset i Kunduz i Afghanistan som USA flygbombade i oktober 2015 där 42 personer dödades, när USA bombade civila anläggningar i Irak under Gulfkriget 1991 eller när USA sköt ner ett iranskt passagerarplan 1988, som dödade nästan 300 passagerare.

Jämförelser med tidigare konflikter och incidenter i regionen dyker ofta upp, när Patrick Cockburn talar om dagens krig. Sådana referenser är tacksamma, eftersom 1900-talets historia och äldre maktkamper spelar en viktig roll bakom hur flera av aktörerna även idag agerar. Amerikaner och ryssar har i flera decennier stått på olika sidor i Mellanösterns politik och har även gjort så i kriget i Syrien. Det har gett upphov till nya problem.

– Flygbombningen som dödade syriska regeringssoldater utanför Deir Ezzor var troligtvis också ett misstag, och en konsekvens av att USA och Ryssland inte samordnar sina militära operationer i Syrien, menar Patrick Cockburn.

Patrick Cockburn tror att USA och Ryssland dock i det dolda kan vara på väg att närma sig en gemensam Syrienlinje. Den nu kollapsade vapenvilan hade faktiskt utverkats av de båda stormakterna tillsammans, inte av FN. Att USA inte ville avslöja detaljerna bakom vapenvilan för FN:s säkerhetsråd, var kanske för att dölja hur USA steg för steg rör sig mot Ryssland.

Antagligen fanns detta hemlighetsmakeri också på plats, för att försöka dölja de riktigt svåra utmaningar man står inför på vägen mot en varaktig vapenvila. USA måste få de ”moderata syriska rebeller” man gett stöd till, att ta avstånd från Jabhat Fateh al-Sham, som tidigare kallade sig Jabhat al-Nusra och är en del av islamiströrelsen al-Qaidas nätverk. Men i verkligheten finns få klara skiljelinjer mellan de USA-uppbackade rebellerna och al-Qaida, som USA själv bekämpat ända sedan 11 september-attentaten 2001, menar Patrick Cockburn.

– Islamister spelade redan från början en stor roll i det syriska kriget. Det fanns en romantisk dröm i väst om att studenter och butiksägare utgjorde rebellstyrkorna mot Assad, men det hade aldrig gått. Det var islamistiska veteraner från andra krig som mest effektivt kunde bilda arméer. Idag vill nästan alla så kallade moderata grupper i Syrien införa sharialagar på sina territorier, precis som al-Qaida och IS.

Ett tydligt exempel på det fick omvärlden se i mitten av september, när [amerikanska specialstyrkor jagades ut ur staden al-Rai](https://www.youtube.com/watch?v=dc7P-MfQYY) (<https://www.youtube.com/watch?v=dc7P-MfQYY>) i norra Syrien av islamistiska rebeller, som är uppbackade av den västallierade NATO-medlemmen Turkiet.

– Men vissa av dessa rebellgrupper samarbetar ändå med USA, eftersom de är pragmatiskt lagda. Även om ett flertal av dem hyser en stark anti-amerikanism, precis som på många håll i Mellanöstern, så är de fortfarande villiga att ta emot vapen och pengar från USA, säger Patrick Cockburn.

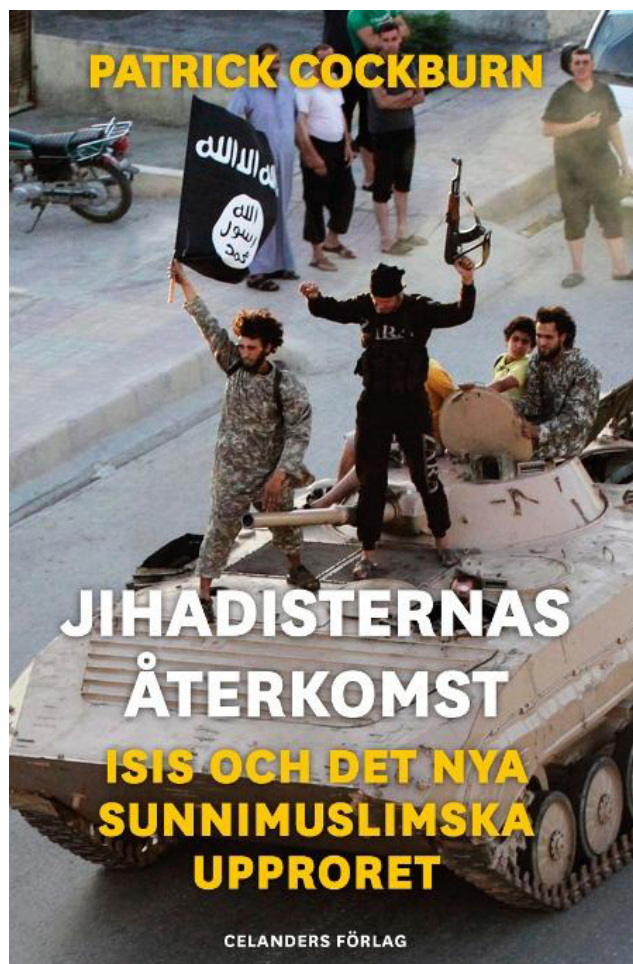
Under 40 års arbete i regionen har Patrick Cockburn sett sekterismen växa sig starkare, med spänningar mellan sunni- och shiamuslimer bli mycket tydligare – och blodigare. Inom båda dessa två inriktningar av islam varnar ledare regelbundet för att den ena gruppen söker förinta den andra.

Även om det visserligen finns en historisk motsättning mellan de båda inriktningarna är konflikten egentligen helt modern, och baserad på maktkampen mellan de regionala stormakterna Saudiarabien och Iran. Patrick Cockburn beskriver också i ”Jihadisternas återkomst” hur Saudiarabien i flera decennier sett till att sprida sin ultrakonservativa islamistiska ideologi, wahhabism, till en mängd länder genom sina finansiella donationer och investeringar. Sunnimuslimer världen över har fått saudiska oljepengar men samtidigt behövt anamma saudiernas ideologi, vilket involverat dem i kampen mot vad som ses som en ”shiakonspiration” av Iran i Mellanöstern.

– Många sunnimuslimer upplever sig nu vara under attack av shia, genom en allians av de shiadominerade regeringarna i Teheran, Bagdad, Damaskus och Hizbollah i Libanon. Men det finns också en motsvarighet hos shiamuslimer, att de står under attack av sunni. Som i Jemen där Saudiarabien flygbombat, eller som shiamuslimer som flytt det sunnitiska IS i Syrien och Irak kan känna.

Andra spänningar har också förvärrats igen Mellanöstern under de senaste åren, spänningar som är baserade på etnicitet och nationalism. Dit hör konflikten mellan kurder och den turkiska staten. Samtidigt har USA spelat ett märkligt spel där man gett stöd till båda dessa grupper, i kampen mot IS. Hur länge kan de upprätthålla en sådan balans?

– Det undrar nog amerikanska själva också. Alla vet att kurderna utgör soldaterna på marken, vad än grupperna går under för namn. Kurderna tänker inte heller retirera från områdena de tagit över. Samtidigt använde IS helt öppet gränsövergångar till Turkiet för att frakta in varor och folk, fram till att kurderna stoppade dem, men västmakterna beskriver ändå Turkiet som en nära och viktig allierad, säger Patrick Cockburn.



”Jihadisternas återkomst” utkom förra året på svenska. Foto: Celanders förlag



Patrick Cockburn har bevakat Mellanöstern i 40 år. Foto: Joakim Medin

Han tror inte att Turkiet har några planer på att annektera mark i Syrien, men turkarna har tydliga intressen i landet som man vill värna. Att Turkiet också är en fortsatt stark aktör visade sig när de kunde förmå syriska rebeller att dra sig tillbaka från viktiga områden norr om Aleppo, för att istället sättas in mot området runt Jarablus – bara för att köra in en kil mot de expanderande kurderna.

– Den dag IS är borta kan nästa krig i Syrien mycket väl bli mellan kurderna och Turkiet, konstaterar han.

Syrien sägs ibland ha varit det sista landet i Mellanöstern, där etniska och religiösa grupper levde tillsammans i relativ harmoni. Idag har den samlevnaden successivt grusats, precis som i grannlandet Irak några år tidigare. Patrick Cockburn har skrivit att det kan bli mycket svårt att bygga upp Irak och en fungerande maktindelning

mellan sunni, shia och kurder igen. Hur ser han på möjligheterna att åstadkomma det samma i Syrien? Finns det någon lösning alls, på det förödande kriget i det landet?

– Lösningen måste helt enkelt ligga i ett hitta internationella verktyg, för att kunna få till en varaktig vapenvila. Men samtidigt har kriget i Syrien idag blivit ett krig som upprätthåller och göder sig självt. Befälhavare i olika grupper och även i den syriska armén har blivit till lokala krigsherrar. De lever på kriget, på avgifterna vid vägspärrar och annat. Jag talade med en vän när jag var i Damaskus nu i somras, om vem som nu för tiden besöker stadens exklusiva klubbar. Han sade att han inte kände igen någon längre, från tiden före kriget. Nu var alla nyrika, som tjänat pengar på kriget, på vapensmuggling och mer. Och de har tyvärr inte något intresse av att kriget slutar.

Joakim Medin

info@joakimmedin.se

Fotnot: Intervjun med Patrick Cockburn i Göteborg gjordes den 22 september. Sedan dess har kriget i Syrien intensifierats.

Några av de senaste händelserna:

- Den syriska armén uppges förbereda en markoffensiv för att återta kontrollen över östra Aleppo som kontrolleras av rebeller sedan år 2012. Ryskt och syriskt flyg har anklagats för att ha bombat en rad sjukhus och FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon har talat om krigsförbrytelser. Enligt obekräftade uppgifter har hundratals civila dödats vid bombningarna av östra Aleppo och Ryssland och Syrien har anklagats för att använda klusterbomber och fosforbomber. De fruktansvärda bilderna från förstörelsen i östra Aleppo har fått stor uppmärksamhet.
The Guardian varnade den 29 september (<https://www.theguardian.com/world/2016/sep/29/aleppo-attack-foreign-syrian-fighters-plan-shia-islamic>) för konflikten mellan shia-sunni om östra Aleppo skulle intas av Assadregimen och dess allierade.
- USA och Ryssland har i FN:s säkerhetsråd ägnat sig åt ett ordkrig med hårda formuleringar. Den 3 oktober meddelade USA att samtalen om vapenvila med Ryssland avbryts.
- Den 30 september var det ett år sedan Ryssland aktivt gick in i kriget med flygvapen och specialförband. Syriska människorättsobservatoriet, SOHR, i London presenterade den 30 september siffror på antalet som har dödats vid ryska bombningar: 2 700 stridande från IS, Islamiska staten, 2 800 stridande från syriska rebellgrupper och cirka 3 800 civila.
- Rebellerna fortsätter vara uppdelade i ett otal fraktioner som framgår i denna översikt från al-Monitor (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/syria-north-south-opposition-groups.html>).
- Det turkiska parlamentet har gett klartecken (<http://www.hurriyetdailynews.com/govt-submits-motion-to-parliament-for-military-operations-in-syria-iraq.aspx?pageID=238&nID=104062&NewsCatID=352>) att den turkiska armén kan stanna kvar i Syrien och Irak ett år. Diskussioner pågår om turkiskt deltagande i den planerade offensiven mot Mosul (<http://www.dailysabah.com/politics/2016/09/30/turkey-us-iraq-trying-to-resolve-disagreements-on-mosul-operation>) i norra Irak där IS utropade sitt kalifat i juni 2014.
(Sammanställning av Ulf B Andersson)

Läs mer om Syrien och Irak från Amnesty Press

BOKMÄSSAN2016: ”Tiden har stannat i Syrien”

(<http://www.amnestypress.se/kultur/reportage/25967/bokmassan2016-tiden-har-stannat-i-syrien/>)(24 september 2016)

Två år efter IS attack mot yazidierna – Amnesty Press besöker Sinjar

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25956/tva-ar-efter-attack-mot-yazidierna-amnesty-press-b/>) (2 augusti 2016)

En kvarts miljon barn under belägring i Syrien (<http://www.amnestypress.se/notiser/15083/en-kvarts-miljon-barn-under-belagring-i-syrien>) (15 mars 2016)

Syrienkriget fem år: Fast i flyktens limbo (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25903/syrienkriget-fem-ar-fast-i-flyktens-limbo/>) (14 mars 2016)

Inför 25 januari: Ett litet hopp om fred i Syrien (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25884/infor-25-januari-ett-litet-hopp-om-fred-i-syrien/>) (16 januari 2016)

På flykt undan terrorn från IS mot homosexuella (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25878/pa-flykt-undan-terrorn-fran-mot-homosexuella/>) (22 december 2015)

Lösningen finns i Damaskus (<http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/ledare/25868/losningen-finns-i-damaskus/>) (Ledare i Amnesty Press nr 4/2015)

ALMEDALEN2015: Ny svensk strategi för Syrien – grannländernas börda ökar (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25819/almedalen2015-ny-svensk-strategi-syrien-grannlande/>) (6 juli 2015)

Oljefatsbomber sprider skräck i Syrien (<http://www.amnestypress.se/notiser/15023/oljefatsbomber-sprider-skrack-i-syrien/>) (Amnesty Press 3 mars 2015)

Nyanserat om kriget i Syrien (<http://www.amnestypress.se/kultur/bocker/25714/nyanserat-om-kriget-i-syrien/>) (recension av Aron Lunds bok ”Syrien brinner” i Amnesty Press nr 4/2014)

Kobane – en symbol för frihet (<http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/ledare/25716/kobane-en-symbol-frihet/>) (krönika av Joakim Medin i Amnesty Press nr 4/2014)

Tidning ger röst åt kvinnor i krigets Syrien (<http://www.amnestypress.se/notiser/15002/tidning-ger-rost-kvinnor-i-krigets-syrien/>) (Amnesty Press 25 november 2014)

BOKMÄSSAN: ”Assads regim i Syrien kommer att överleva ” (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25694/bokmassan-assads-regim-i-syrien-kommer-att-overlev/>) (26 september 2014)

UNHCR slår larm (<http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/ledare/25688/unhcr-slar-larm/>) (ledare i Amnesty Press nr 3/2014)

Kamp för att möta grundläggande behov i Aleppo (<http://www.amnestypress.se/notiser/14984/kamp-att-mota-grundlaggande-behov-i-aleppo/>) (14 augusti 2014)

ALMEDALEN: Flyktingströmmar och nya kartor – Syrienkriget och konsekvenser för regionen (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25667/almedalen-flyktingstrommar-och-nya-kartor-syrienkr/>) (4 juli 2014)

ALMEDALEN: Syrien - ett högt pris för medierapportering kring kriget (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25665/almedalen-syrien-ett-hogt-pris-medierapportering-k/>) (3 juli 2014)

Haften av de palestinska flyktingar i Syrien på flykt undan inbördeskriget (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25637/haften-av-de-palestinska-flyktingar-i-syrien-pa-fl/>) (1 maj 2014)

Libanon på bristningsgränsen (<http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/reportage/25546/libanon-pa-bristningsgransen/>) (Amnesty Press nummer 3/2013)

På flykt undan kriget i Syrien - Amnesty Press i östra Libanon (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/24032/pa-flykt-undan-kriget-i-syrien-amnesty-press-i-ost/>) (25 juli 2012)

Syrisk oppositionsledare på årsmötet (<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/24047/syrisk-oppositionsledare-pa-arsmotet/>) (6 maj 2012)

SNC-ledare på Sverigebesök: ”Tvång är det enda regimen i Syrien förstår”

(<http://amnestypress.se/artiklar/reportage/24053/snc-ledare-pa-sverigebesok-tvang-ar-det-enda-regim/>)(23 maj 2012)

Syrien på randen till inbördeskrig (<http://amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/reportage/25071/syrien-pa-randen-till-inbordeskrig/>) (analys av Aron Lund i Amnesty Press nr 1/2012)

På flykt från Syrien (<http://amnestypress.se/artiklar/reportage/24131/pa-flykt-fran-syrien/>) (15 augusti 2011)

Syrien– försiktig optimism sedan Bashar tog över makten (<http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/reportage/25437/syrien-forsiktig-optimism-sedan-bashar-tog-over-ma/>) (13 februari 2001)

Amnesty Press på bokmässan

BOKMÄSSAN2016: ”Resandefolket går mot en språkdöd”

(<http://www.amnestypress.se/kultur/reportage/25972/bokmassan2016-resandefolket-gar-mot-en-sprakdod/>)(2 oktober 2016)

BOKMÄSSAN2016: Turkiets längtan till det som en gång var

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25971/bokmassan2016-turkiets-langtan-till-det-som-en-gan/>)(30 september 2016)

BOKMÄSSAN2016: Martín Caparrós – författaren som vill väcka insikt om den onödiga hungern

(<http://www.amnestypress.se/kultur/reportage/25970/bokmassan2016-martin-caparros-forfattaren-som-vill/>)(28 september 2016)

BOKMÄSSAN2016: Ett dystert jubileum – Dawit Isaak fängslad i femton år

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25969/bokmassan2016-ett-dystert-jubileum-dawit-isaak-fan/>) (26 september 2016)

BOKMÄSSAN2016: Mässan ”yrvaken” i frågan om Nya Tider

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25968/bokmassan2016-massan-yrvaken-i-fragan-om-nya-tider/>)

BOKMÄSSAN2016: ”Tiden har stannat i Syrien”

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25967/bokmassan2016-tiden-har-stannat-i-syrien/>)

BOKMÄSSAN2016: ”Medlemsstaterna i EU har i princip gjort allting fel”

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/25965/bokmassan2016-medlemsstaterna-i-eu-har-i-princip-g/>) (24 september 2016)

REPORTAGE (/ARTIKLAR/REPORTAGE/) | 2016-10-03

AV: JOAKIM MEDIN